

ผลการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ ที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

Effects of Literature Instruction Using Gibbs' Reflection Cycle on Self-Awareness of Upper Secondary School Students

Received: April 29, 2019

Revised: June 3, 2019

Accepted: June 7, 2019

ธีรศักดิ์ จิระตราชู*

Teerasak Chiratrachoo

ชาริณี ตรีวิรัญญู**

Charinee Triwaranyu

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติ (2) เปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 71 คน โดยใช้การเลือกแบบเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ (1) แผนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ และ (2) แผนการจัดการเรียนการสอนตามปกติ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบวัดการตระหนักรู้ในตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการทดสอบค่าที ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้ (1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ : การเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรม/ วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์/ การตระหนักรู้ในตนเอง

* นิสิตปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

** อาจารย์ที่ปรึกษา ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ภาควิชาหลักสูตรและการสอน คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Abstract

The purposes of this research were (1) comparing the self-awareness of upper secondary school students between the literature instruction using Gibbs' reflection cycle and the conventional instruction and (2) comparing the self-awareness of upper secondary school students before and after the literature instruction using Gibbs' reflection cycle. The sample groups of this research were 71 of grade 10 students at Matthayom Watthathong school, semester 2 in academic year 2018 – selected by purposive sampling. The experimental instruments were (1) the literature instruction using Gibbs' reflection cycle lesson plans, and (2) the conventional literature instruction lesson plans. The data collecting instrument was the self-awareness test. The obtained data were analyzed by using mean, standard deviation, t-test. The research finding were as follows: (1) The mean of post-test score on the self-awareness of upper secondary school students taught by using Gibbs' reflection cycle was higher than the mean post-test of students taught by the conventional instruction at a 0.5 of significant. (2) The mean of post-test score on the self-awareness of upper secondary school students taught by using Gibbs' reflection cycle was higher than the mean pre-test at a 0.5 of significant.

Keywords : Literature Instruction/ Gibbs' Reflection Cycle/ Self-awareness

บทนำ

สังคมไทยปัจจุบันเปลี่ยนแปลงเป็นไปอย่างรวดเร็ว เด็กและเยาวชนต้องเผชิญสิ่งยั่วยุ หรือตัวแบบที่ไม่เหมาะสมต่าง ๆ รอบตัวมากยิ่งขึ้น นักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายทวีความรุนแรงทางพฤติกรรมเพิ่มมากขึ้น มีความเครียดสูงขึ้น มีทักษะชีวิตในระดับต่ำ ไม่มีเป้าหมายในชีวิต ขาดการตระหนักรู้ในตนเองสำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (Bureau of Academic Affairs and Education Standard, 2011: 1-10)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงวางแนวทางในการพัฒนาเด็กและเยาวชนให้มีคุณภาพทางอารมณ์ตามสมควรแก่วัย มีทักษะชีวิตที่ใช้จัดการกับปัญหารอบตัว มีจิตสาธารณะ และสามารถปรับตัวอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ อีกทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ระบุความสามารถในการใช้ทักษะชีวิตเป็นสมรรถนะที่ครูต้องพัฒนาให้เกิดแก่เด็ก สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC, 2016: 2)

ปัญหาทักษะชีวิตของเด็ก และเยาวชนจึงเป็นปัญหาสำคัญที่เกิดขึ้นทำให้ผู้วิจัยสนใจจะแก้ปัญหาเมื่อวิเคราะห์ปัญหา พบว่า ปัญหาด้านการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) เป็นปัญหาที่มีความเกี่ยวข้องกับปัญหาด้านอื่น ๆ โดยจากการวิเคราะห์องค์ประกอบของ มโนสำนึก รอดเชื้อจีน และสิริพันธุ์

สุวรรณมรรคา (Rodchueajeen and Suwanmonkha, 2011: 265) พบว่า การตระหนักรู้ในตนเองเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทักษะชีวิต

การตระหนักรู้ในตนเอง คือ คุณลักษณะภายในสภาพจิตใจ หรืออารมณ์ ที่บุคคลหนึ่งต้องจัดการนำไปสู่ความเข้าใจ และยอมรับตนเองทั้งจุดเด่นและจุดด้อย ภายใต้สถานการณ์หนึ่ง ๆ อันจะแสดงผลออกได้ทางพฤติกรรม อัตลักษณ์ และทัศนคติ มีองค์ประกอบย่อย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ การตระหนักรู้ในอารมณ์ (Emotional Awareness) การประเมินตนเอง (Self-assessment) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence) (Hassan, Robani, and Bokhari, 2015: 112-113;) สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (Bureau of Academic Affairs and Education Standard, 2011: 6)

การตระหนักรู้ในตนเองเป็นกระบวนการสำคัญในการประเมินอารมณ์ ความรู้สึกต่อตัวเอง และความรู้สึกต่อคนอื่น ส่งผลต่อการแสดงออก ท่าที และการใช้ชีวิตของแต่ละบุคคล (Taylor, 2010: 58-61) สอดคล้องกับกรมสุขภาพจิตที่กล่าวว่า การตระหนักรู้ในตนเองจะทำให้บุคคลเข้าใจความรู้สึกที่เกิดขึ้น และความสามารถในการแสดงอารมณ์ได้อย่างเหมาะสมในสถานการณ์ที่แตกต่างกับกรมสุขภาพจิต (Department of Mental Health, 2000: 15-17)

ทั้งนี้ การพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองได้นั้นจะต้องอาศัยการจัดปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียน และปัจจัยด้านสัมพันธภาพระหว่างผู้เรียนกับเพื่อน (พรธกร ฝอยทอง และนพพร จันทรนาชู Foithong and Chantaranamchoo, 2018: 295) ครูพยายามใช้คำถามเพื่อให้เกิดสะท้อนตัวตนออกมา การคาดคะเนความรู้สึกเพื่อให้รู้ตนเองอยู่เสมอ การจดจ่ออยู่กับสิ่งที่กำลังปฏิบัติโดยนำบทเรียนข้อผิดพลาดในอดีตมาเป็นส่วนในการตัดสินใจในการลงมือทำด้วย (Waterloo University, 2017: online) นอกจากนี้ จันทรเพ็ญ สุวรรณคร และมาเรียม นิลพันธุ์ เสนอแนวทางการพัฒนาทักษะชีวิตว่าครูต้องทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยการเรียนรู้เอื้อให้นักเรียนสร้างผลงานที่สามารถสะท้อนตัวตนของผู้เรียนออกมา (Suwannakorn and Nillapun, 2016: 185-188)

ผู้วิจัยในฐานะผู้สอนวิชาภาษาไทยให้แก่นักเรียนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ซึ่งต้องสอนสาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรมจึงมีความสนใจที่จะทดลองนำวรรณคดีและวรรณกรรมในแบบเรียนปัจจุบันมาพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง เนื่องจากวรรณคดีและวรรณกรรมที่นักเรียนได้เรียนในวิชาภาษาไทยนั้นมีแนวทางที่สามารถพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองได้ กล่าวคือวรรณคดีและวรรณกรรมเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการแสวงหาความรู้ ความเข้าใจตนเอง จากการวิเคราะห์ วิพากษ์ พุดคุย แลกเปลี่ยนความคิดเห็นต่อเหตุการณ์ พฤติกรรมของตัวละครในวรรณคดีและวรรณกรรม นอกจากนี้ เจตนา นาควัชระ ได้กล่าวว่า บทที่บรรยายสภาพเหตุการณ์ สภาพชีวิตของตัวละคร ทำให้เรียนรู้และเข้าใจพื้นฐานของชีวิตมนุษย์มากยิ่งขึ้น ผู้ศึกษาสามารถเข้าถึงและรับรู้ถึงอารมณ์ความรู้สึกได้โดยง่าย (เจตนา นาควัชระ Nagavajara, 2005: 145-149) จึงเห็นได้ว่าการศึกษาวรรณคดีและวรรณกรรมมีความสอดคล้องกับการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง

ถึงแม้ว่าการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมจะเอื้อต่อแนวทางการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเองดังที่กล่าวมาข้างต้น แต่การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมในปัจจุบันนั้นมัก

เริ่มต้นด้วย ขั้นที่ 1 ชี้นำเข้าสู่บทเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม ขั้นที่ 2 ขั้นวิเคราะห์ วิพากษ์และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม ขั้นที่ 3 ขั้นสรุปบทเรียนและประเมินผล (Daniels, 2002: 17-20) กรมวิชาการ (Academics Department, 2003: 334) ขั้นการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมลักษณะดังกล่าว เป็นเพียงแต่การสอนเพื่อให้เกิดความรู้ความจำ ความเข้าใจในวรรณคดีและวรรณกรรม ไม่ได้เน้นกระบวนการให้เกิดคุณค่าต่อการนำความรู้ไปใช้ที่เป็นรูปธรรม หรือเชื่อมโยงประสบการณ์จากวรรณคดีและวรรณกรรมมาเพื่อเป็นบทเรียนที่เทียบเคียงกับชีวิตได้ ขาดการขยายขอบเขตของความรู้ หรือ ประสบการณ์ให้กว้างขึ้นจนนำไปสู่การเข้าใจตนเอง

ผู้วิจัยจึงได้ศึกษากระบวนการ หรือขั้นตอนที่ช่วยให้การสอนวรรณคดีและวรรณกรรมนั้นสามารถช่วยขยายประสบการณ์ หรือดึงความรู้สึกร่วม หรือมีแนวทางที่เอื้อให้นักเรียนสามารถสะท้อนตนเอง เพื่อให้เป็นไปในทิศทางเดียวกับแนวทางการพัฒนาการตระหนักรู้ในตนเอง ผู้วิจัยพบว่า วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ (Gibbs' Reflection Cycle) ซึ่งเป็นวงจรที่เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ใช้ฐานความรู้ และประสบการณ์ ใคร่ครวญ ไตร่ตรอง พิจารณา ปัญหา ความเชื่อ หรือข้อสมมติฐานอย่างมีสติ และมีเหตุผลเพื่อให้เกิดความเข้าใจ และเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์ นำไปสู่ความเข้าใจและยอมรับความคิด และการกระทำของตนเอง ตลอดจนมีมุมมองใหม่ที่จะนำไปใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคต มีขั้นตอน 6 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 การบรรยาย (Description) ขั้นที่ 2 การใคร่ครวญความรู้สึก (Feeling) ขั้นที่ 3 การประเมินผล (Evaluation) ขั้นที่ 4 การวิเคราะห์ (Analysis) ขั้นที่ 5 การสรุปผลโดยภาพรวม (Conclusion) ขั้นที่ 6 การวางแผนปฏิบัติ (Action Plan) (Gibbs, 1988: 49-52; University of Cumbria, 2011: online)

ดังนั้นในการวิจัยนี้ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาผลของการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ที่มีต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนโดยนำขั้นตอนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติ 3 ขั้นตอนมาผนวกเข้ากับวงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ 6 ขั้นตอน ได้เป็นขั้นตอนการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ทั้งหมด 7 ขั้นตอน ซึ่งหากแนวทางดังกล่าวสามารถใช้ส่งเสริมการตระหนักรู้ในตนเองซึ่งถือเป็นองค์ประกอบหนึ่งของทักษะชีวิตที่จำเป็นของนักเรียนได้ ก็จะได้ถือว่าเป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่ผู้สอนสามารถเลือกใช้ในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมที่สามารถเสริมสร้างทักษะชีวิตของผู้เรียนไปได้พร้อมกัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์กับนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติ

2) เปรียบเทียบการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง (Quasi-experimental Research) มีแบบแผนการทดลองแบบสองกลุ่ม (กลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม) และวัดก่อน-หลังการทดลอง (Non-randomized Control – Group Pretest Posttest Design) การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ตัวแปรที่ศึกษา เครื่องมือการวิจัย และขั้นตอนการวิจัย มีรายละเอียด ดังนี้

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทองเป็นโรงเรียนแบบสหศึกษา จัดห้องเรียนแบบคละความสามารถ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 จำนวน 461 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เป็นนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนมัธยมวัดธาตุทอง ที่ศึกษาวิชาภาษาไทย ประจำภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 โดยคัดเลือกจากการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยการสอบที่ใกล้เคียงกัน ทั้งสองกลุ่ม มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองก่อนเรียนไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 จากนั้นนำทั้งสองกลุ่มมาจับสลากเพื่อคัดเลือกเป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยจากการจับสลากได้กลุ่มทดลอง 33 คน และกลุ่มควบคุม 38 คน รวมสองกลุ่มจำนวน 71 คน

2. ตัวแปรที่ศึกษา

2.1 ตัวแปรอิสระ

2.1.1 การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ คือ การดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนใช้ความรู้จากประสบการณ์ทางวรรณคดีและวรรณกรรมเชื่อมโยงกับประสบการณ์จริงของตนเองนำไปสู่การไตร่ตรองปัญหาอย่างมีสติ และเหตุผล สามารถสะท้อนสิ่งที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในตนเองออกมาให้เห็นในเชิงประจักษ์ เพื่อให้เกิดความเข้าใจและเกิดการเรียนรู้ใหม่จากประสบการณ์นำไปใช้กับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอนาคตโดยมีขั้นตอน 7 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 รับประสบการณ์วรรณคดีและวรรณกรรม คือ ขั้นที่ผู้เรียนรับความรู้จากวรรณคดีหรือวรรณกรรมจนสามารถบอกหรืออธิบาย ประวัติผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์ เนื้อเรื่อง ลักษณะตัวละคร การอธิบายคำศัพท์ การถอดคำประพันธ์จากวรรณคดีและวรรณกรรมร่วมกับผู้สอน ขั้นที่ 2 บรรยายเหตุการณ์ในวรรณคดีและวรรณกรรม คือ ขั้นที่ผู้เรียน บรรยายอธิบาย การยกตัวอย่าง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในวรรณคดีและวรรณกรรม ที่ตรงกับเหตุการณ์ที่เป็นประสบการณ์ของตนเอง โดยปราศจากการตัดสินหรือสรุปความ ขั้นที่ 3 อธิบายความรู้สึกต่อวรรณคดีและวรรณกรรม คือ ขั้นที่ผู้เรียนบอกความรู้สึกที่มีต่อเหตุการณ์ในวรรณคดีและวรรณกรรม เชื่อมโยงกับความรู้สึกต่อเหตุการณ์ที่เป็นประสบการณ์ของตนเองโดยปราศจากการวิเคราะห์สถานการณ์นั้น ขั้นที่ 4 ประเมินประสบการณ์วรรณคดีและวรรณกรรม คือ ขั้นที่ผู้เรียนสามารถประเมินตัดสินผลดี และผลเสียของ

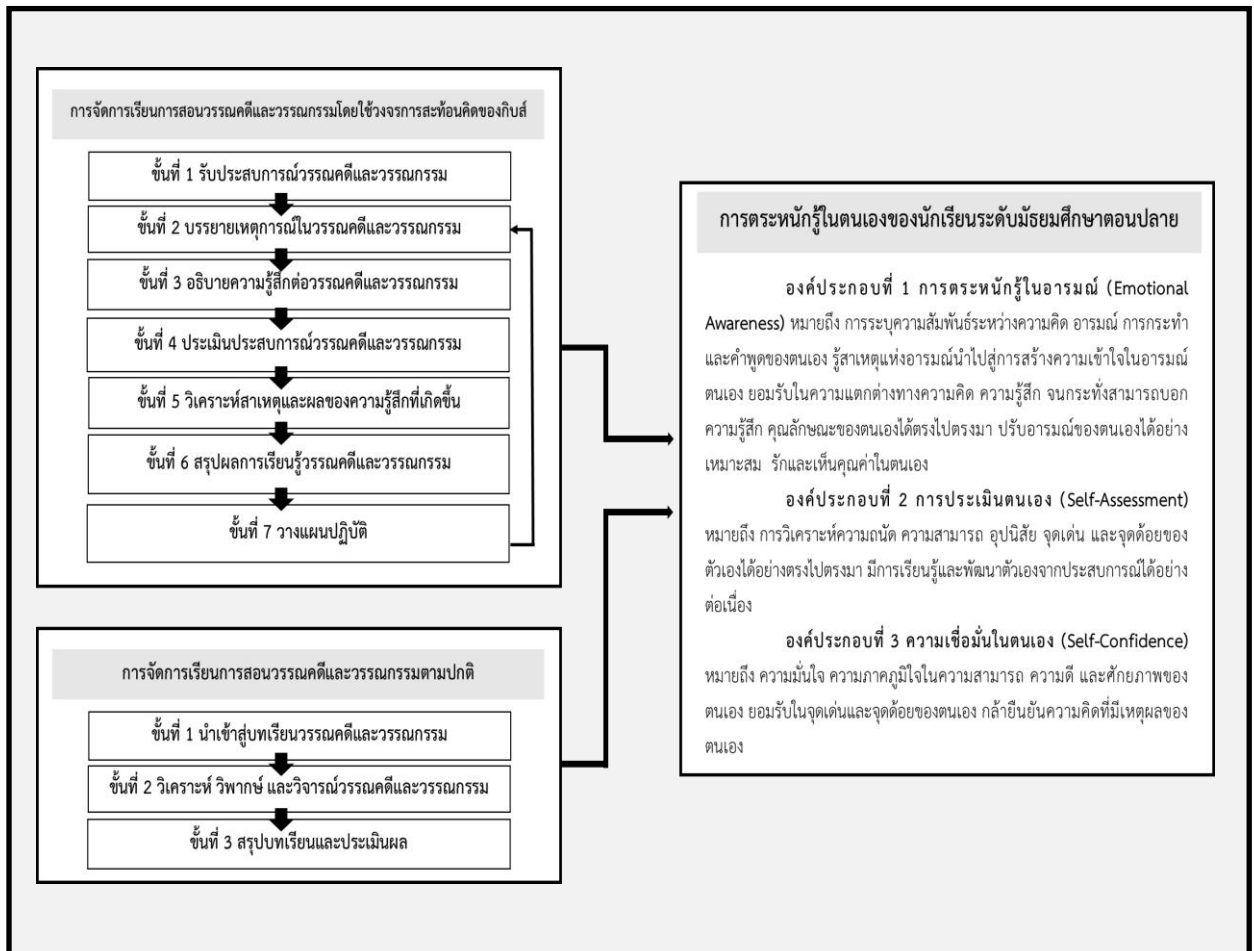
ประสบการณ์ ทั้งที่เป็นความรู้สึกจากประสบการณ์ในวรรณคดีและวรรณกรรมและความรู้สึกจากประสบการณ์ของตนเอง สะท้อนผ่านการพูด หรือการเขียน ขั้นที่ 5 วิเคราะห์สาเหตุและผลของความรู้สึกที่เกิดขึ้น คือ ขั้นที่ผู้เรียนใช้ความรู้เดิม ประสบการณ์เดิม วิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้เกิดความรู้สึก หรือการกระทำ รวมถึงผลกระทบที่อาจเกิดตามมาทั้งจากในวรรณคดีและวรรณกรรม และในชีวิตจริงของตนเอง ขั้นที่ 6 สรุปผลการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม คือ ขั้นที่ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันสรุปข้อคิด และความรู้ใหม่ที่ ได้รับเนื้อเรื่องของวรรณคดีตอนที่เป็นบทเรียน ครูใช้คำถามกระตุ้นให้ผู้เรียนสรุปข้อคิด/ความรู้ที่ได้จากผลดี/ผลเสียของประสบการณ์ทั้งที่เป็นประสบการณ์จากวรรณคดีและวรรณกรรม และประสบการณ์จริงของตนเอง ที่เชื่อมโยงจากวรรณคดีและวรรณกรรมสะท้อนผ่านการพูด หรือการเขียน ขั้นที่ 7 วางแผนปฏิบัติ คือ ขั้นที่ ผู้เรียนการวางแผนหรือเตรียมตัวในการจัดการปัญหาหรือสถานการณ์ที่คล้ายคลึงกันที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต โดยนำการเรียนรู้จากขั้นตอนก่อนทั้งที่เป็นประสบการณ์จากวรรณคดีและวรรณกรรม และประสบการณ์ของตนเอง มาเป็นปัจจัยในการพิจารณาในการวางแผน

2.1.2 การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติ คือ การดำเนินการตามขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ได้จากการสังเคราะห์แนวทางจากการเรียนการสอนในปัจจุบันมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้น ได้แก่ ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียนวรรณคดีและวรรณกรรม คือ ขั้นที่ครูใช้กิจกรรม เทคนิคการสอนดึงความสนใจนักเรียนเกี่ยวกับเนื้อเรื่องที่สอน ใช้วิธีเล่าประวัติวรรณคดี ความ เป็นมาของเนื้อเรื่องก่อนหน้า ประวัติผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์ที่ใช้ ให้นักเรียนเข้าใจภูมิหลังวรรณคดีที่ ถูกต้อง ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจารณ์วรรณคดีและวรรณกรรม คือ ขั้นที่ครูให้นักเรียนอ่านเนื้อเรื่อง นำไปสู่การรู้รายละเอียดสำคัญของเนื้อเรื่อง ตอบคำถามได้ว่า ใคร ทำอะไร ทำอย่างไร ที่ไหน อย่างไร เมื่อไหร่ และผลของการกระทำนั้นเป็นอย่างไร ประกอบกับ การอธิบายคำศัพท์ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจศัพท์ในเนื้อเรื่อง นั้นไปพร้อมกันด้วย กิจกรรมการสอนใช้วิธีการบรรยาย การอภิปราย หรือใช้กิจกรรม เช่น กิจกรรมละคร บทบาทสมมติ ฯลฯ ให้นักเรียนสามารถเชื่อมโยงสาระสำคัญต่าง ๆ ในเนื้อเรื่องเข้าด้วยกัน ให้นักเรียนแสดง ความคิดเห็นต่อเรื่องที่ได้อ่านอย่างเป็นเหตุเป็นผล และขั้นที่ 3 สรุปและประเมินผล คือ ขั้นตอนที่ครูใช้คำถาม ในการวัดความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา หรืออาจให้นักเรียนถอดบทเรียนจากความเข้าใจ บอกข้อคิด คุณค่าของ เนื้อเรื่อง นำข้อคิดหรือคุณค่านั้นไปเชื่อมโยงกับชีวิตประจำวัน หรือนำเนื้อเรื่องมาสัมพันธ์กับเนื้อหาอื่น ๆ ทั้ง ในวิชาภาษาไทย และวิชาอื่น

2.2 ตัวแปรตาม คือ การตระหนักรู้ในตนเอง (Self-awareness) หมายถึง คุณลักษณะภายในที่ เกี่ยวข้องกับสภาพจิตใจหรืออารมณ์ในการรับรู้ เข้าใจ จัดการ และยอมรับในตนเอง ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การตระหนักรู้ในอารมณ์ (2) การประเมินตนเอง (3) ความเชื่อมั่นในตนเอง

จากตัวแปรที่ศึกษาผู้วิจัยนำมากำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

3. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

3.1 เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง ได้แก่ (1) แผนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ สำหรับกลุ่มทดลอง 20 คาบ และ (2) แผนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมแบบปกติ สำหรับกลุ่มควบคุม 20 คาบ แต่ละแผนประกอบไปด้วยเนื้อหาวรรณคดีและวรรณกรรมทั้งหมด 4 เรื่อง ได้แก่ นิทานเวตาล เรื่องที่ 10 หัวใจชายหนุ่ม ทุกข์ของชาวนาในบทกวี และมลคลสูตรคำฉันท์ ซึ่งสอดคล้องตามตัวชี้วัด สาระการเรียนรู้วรรณคดีและวรรณกรรม รายวิชาภาษาไทย ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 วรรณคดีและวรรณกรรมแต่ละเรื่องนั้นใช้ระยะเวลาในการสอน 5 คาบ แสดงได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมของกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม

คาบที่	การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้ วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์		การจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและ วรรณกรรมตามปกติ	
	ขั้นตอน การจัดการเรียนการสอน	ข้อบ่งชี้ เนื้อหา	ขั้นตอน การจัดการเรียนการสอน	ข้อบ่งชี้ เนื้อหา
1	ขั้นที่ 1 รับประสบการณ์ วรรณคดีและวรรณกรรม	ความเป็นมา ประวัติผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์ เนื้อเรื่อง	ขั้นที่ 1 นำเข้าสู่บทเรียน วรรณคดีและวรรณกรรม	ความเป็นมา ประวัติผู้แต่ง ลักษณะคำประพันธ์
2				
3	ขั้นที่ 2 บรรยายเหตุการณ์ใน วรรณคดีและวรรณกรรม	การสรุปวรรณคดีและอธิบาย ความรู้สึก	ขั้นที่ 2 วิเคราะห์ วิพากษ์ และวิจารณ์วรรณคดีและ วรรณกรรม	สรุปเนื้อเรื่อง การวิเคราะห์ตัวละคร การวิพากษ์วิจารณ์โครง เรื่อง การดำเนินเรื่อง
	ขั้นที่ 3 อธิบายความรู้สึกต่อ วรรณคดีและวรรณกรรม			
4	ขั้นที่ 4 ประเมินประสบการณ์ วรรณคดีและวรรณกรรม	ประเมินผลประสบการณ์ และ วิเคราะห์สาเหตุความรู้สึก		
	ขั้นที่ 5 วิเคราะห์สาเหตุและผล ของความรู้สึกที่เกิดขึ้น			
5	ขั้นที่ 6 สรุปผลการเรียนรู้ วรรณคดีและวรรณกรรม	ข้อคิด/คุณค่าของวรรณคดี และ การนำไปใช้	ขั้นที่ 3 สรุปบทเรียนและ ประเมินผล	ข้อคิด/คุณค่าของ วรรณคดี และการ นำไปใช้
	ขั้นที่ 7 วางแผนปฏิบัติ			

ผู้เชี่ยวชาญ 5 คน ประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.96-0.98 แสดงว่าสามารถนำแผนการจัดการเรียนการสอนไปใช้ได้ จากนั้นผู้วิจัยนำไปทดลองใช้ (Try out) กับนักเรียนห้องเรียนที่ไม่ได้เป็นกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนนำไปใช้จริง

3.2 เครื่องมือที่ใช้เก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบวัดการตระหนักรู้ในตนเอง จำนวน 1 ฉบับ มีคำถามจำนวน 54 ข้อ ซึ่งมีทั้งข้อความทางบวก และทางลบ ให้คะแนนแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ได้แก่ จริงที่สุด (5 คะแนน) จริง (4 คะแนน) ค่อนข้างจริง (3 คะแนน) ค่อนข้างไม่จริง (2 คะแนน) ไม่จริง (1 คะแนน) ครอบคลุมองค์ประกอบการตระหนักรู้ในตนเอง (Self-Awareness) ทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ (1) การตระหนักรู้ในอารมณ์ (Emotional Awareness) (2) การประเมินตนเอง (Self-Assessment) (3) ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Confidence) โดยองค์ประกอบทั้ง 3 ด้านดังกล่าวมีขอบเขตการวัดอยู่ในวิถีชีวิตภายในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลายในมิติ 3 มิติ ได้แก่ (1) มิติด้านวิชาการ คือ มิติที่แสดงถึงบทบาทที่นักเรียนแสดงออกทางวิชาการ การมีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ทั้งในและนอกหลักสูตร งานที่ได้รับมอบหมาย การสอนของครู ผลการเรียนรู้ และความรู้ความสามารถในการเรียน (2) มิติด้านสังคมภายในโรงเรียน คือ มิติที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักเรียนกับเพื่อนร่วมโรงเรียน และนักเรียนกับครู (3) มิติด้านด้านครอบครัว คือ มิติที่แสดงถึงบทบาทที่นักเรียนมีต่อพ่อแม่ ผู้อุปการะ พี่น้องญาติพี่น้อง ทั้งทางตรงและทางอ้อม แสดงตัวอย่างได้ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 2 ตัวอย่างแบบวัดการตระหนักรู้ในตนเองที่เป็นไปตามวิถีชีวิตภายในโรงเรียนของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น				
	จริงที่สุด	จริง	ค่อนข้างจริง	ค่อนข้างไม่จริง	ไม่จริง
การตระหนักรู้ในอารมณ์ (Emotional awareness)					
1) ฉันรู้ว่าฉันชอบเรียนวิชาอะไร และรู้ว่าทำไมถึงชอบเรียนวิชานั้น (ด้านวิชาการ)					
2) ฉันกล้าพูดความรู้สึกที่มีต่อเพื่อนหรือครูให้เพื่อนหรือครูได้รับทราบอย่างตรงไปตรงมา (ด้านสังคมภายในโรงเรียน)					
3) ฉันปกปิดความรู้สึกของตนเองต่อพ่อแม่/ผู้ปกครอง (ด้านครอบครัว)					
การประเมินตนเอง (Self-assessment)					
1) ฉันรู้ว่าฉันถนัดเรียนวิชาอะไร (ด้านวิชาการ)					
2) ฉันรู้ว่าตนเองมีอุปนิสัยที่เข้ากับเพื่อนคนใดได้ดีที่สุด (ด้านสังคมภายในโรงเรียน)					
3) ฉันไม่มั่นใจว่าฉันมีความสำคัญอย่างไรต่อครอบครัว (ด้านครอบครัว)					
ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-confidence)					
1) ฉันภูมิใจในผลการเรียนของตนเอง (ด้านวิชาการ)					
2) ฉันอายที่จะยืนยันความคิดของตนเองต่อครู (ด้านสังคมภายในโรงเรียน)					
3) ฉันไม่กล้าเปิดใจพูดคุยเรื่องสำคัญของชีวิตกับสมาชิกในครอบครัว (ด้านครอบครัว)					

ผู้เข้าร่วมอายุ 5 คน ประเมินความสอดคล้องของข้อคำถามมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ระหว่าง 0.40-1.00 ผู้วิจัยแก้ไขข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่า 0.5 ตามคำแนะนำของผู้เข้าร่วม แล้วจึงนำแบบวัดการตระหนักรู้ในตนเองที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ จากนั้นนำผลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของครอนบาคแอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) คำนวณจากโปรแกรมสำเร็จรูป SPSS ปรากฏว่าข้อคำถามทุกข้อมีค่าอำนาจจำแนก (r) อยู่ระหว่าง 0.20-0.67 และมีค่าความเที่ยงทั้งฉบับอยู่ที่ 0.88 เห็นได้ว่าแบบวัดที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นผ่านเกณฑ์คุณภาพสามารถนำไปใช้ได้

4. วิธีเก็บข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

1) วัดการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนก่อนเรียน (Pre-test) ของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดการตระหนักรู้ในตนเองที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น

2) ปฏิบัติการสอนตามแผนการจัดการเรียนการสอนที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ในรายวิชาภาษาไทย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2561 ตั้งแต่เดือนพฤศจิกายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนกุมภาพันธ์ พ.ศ. 2562 มีระยะเวลาในการดำเนินงาน 4 เดือน โดยผู้วิจัยปฏิบัติการสอนด้วยตนเองสัปดาห์ละ 2 คาบ จำนวน 10 สัปดาห์ นอกจากนี้ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติมโดยการบันทึกหลังสอนทุกครั้ง เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่สะท้อนการเรียนรู้ของนักเรียน

- 3) วัดการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนหลังเรียน (Post-test) ทั้งกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม โดยใช้แบบวัดฉบับเดียวกันกับที่ใช้วัดก่อนเรียน
- 4) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จากนั้นผู้วิจัยวิเคราะห์ผลของข้อมูลเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุม และเปรียบเทียบผลก่อนเรียนและหลังเรียนของกลุ่มทดลองจากการทดสอบค่าที (T-test) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป SPSS
- 5) นำเสนอข้อมูล และผลการวิจัยในรูปแบบความเรียง แผนภาพ และตาราง

ผลการวิจัย

1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.91 สูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติที่มีคะแนนเฉลี่ย 3.23 จากการทดสอบค่าเฉลี่ย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์มีค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) แสดงข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลอง และกลุ่มควบคุมก่อนเรียนและหลังเรียน

กลุ่มตัวอย่าง	N	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	t	p
กลุ่มทดลอง	33	5.00	3.91	0.19	9.20	.00*
กลุ่มควบคุม	38	5.00	3.23	0.40		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน เท่ากับ 3.92 สูงกว่าก่อนเรียนซึ่งมีคะแนนเฉลี่ย เท่ากับ 3.11 เมื่อทดสอบค่าเฉลี่ย พบว่า นักเรียนกลุ่มทดลองมีค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$) แสดงข้อมูลดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และการทดสอบค่าเฉลี่ยของคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลองที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์

กลุ่มทดลอง	N	คะแนนเต็ม	Mean	S.D.	t	p
ก่อนเรียน	33	5.00	3.11	0.35	15.78	.00*
หลังเรียน	33	5.00	3.92	0.20		

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ($p < .05$)

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

1) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ มีคะแนนการตระหนักรู้ในตนเองเฉลี่ยสูงกว่านักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมตามปกติอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นำประเด็นมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1) การดำเนินการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์มีขั้นตอนทั้ง 7 ขั้นที่กระตุ้นนักเรียนให้พัฒนาตามองค์ประกอบการตระหนักรู้ในตนเอง นักเรียนนำประสบการณ์วรรณคดีและวรรณกรรมมาเทียบเคียงกับอารมณ์ ความรู้สึก พฤติกรรม เหตุการณ์ของวรรณคดีและวรรณกรรมสะท้อนคิดเป็นประสบการณ์ของตนเอง นักเรียนได้แลกเปลี่ยนความรู้สึกนึกคิด หรือร่วมรู้สึกกับประสบการณ์ของเพื่อนที่ถ่ายทอดออกมาตามขั้นตอนการสอนนำไปสู่การทดลองหาทางออกของเหตุการณ์ใหม่จากปัญหาและประสบการณ์ของทั้งที่เป็นของเพื่อนและตนเอง ทำให้เกิดการวางแผนการปฏิบัติได้หลากหลายแนวทางนำไปสู่การตัดสินใจต่อการกระทำในอนาคต การที่นักเรียนได้ปฏิบัติตามขั้นตอนการเรียนการสอนดังกล่าวข้างต้น สอดคล้องกับ Lauterbach and Becker (1996: 65-66) ที่กล่าวถึง การที่บุคคลได้เคลื่อนไหวทางความรู้สึกผ่านการสะท้อนคิด สามารถทำให้ผู้เรียนวิเคราะห์ประสบการณ์เดิมหรือคล้ายคลึงกันในมุมมองที่แตกต่างไปจากครั้งก่อน โดยมีการผสมผสานความรู้ใหม่ที่ได้จากการคิดสะท้อนเข้ากับความรู้เดิมที่มีอยู่ ซึ่งกระบวนการนี้จะทำให้เกิดความเข้าใจในตนเอง (Self-understand) ได้ดียิ่งขึ้น โดยข้อความที่แสดงว่านักเรียนนำเหตุการณ์วรรณกรรมมาเป็นตัวเทียบกับเหตุการณ์ในชีวิตจริงของตนเอง มีตัวอย่างดังต่อไปนี้

“...ผมเห็นด้วยและรู้สึกสงสารนายประพันธ์ที่ถูกพ่อแม่บังคับ ผมเองก็เคยเจอเหตุการณ์ที่พ่อแม่บังคับเหมือนกัน ถึงจะคนละเหตุการณ์แต่มันก็คงจะอัดอัดใจเหมือนกัน แต่ผมรู้สึกได้ว่า การถูกบังคับบนความคาดหวังของพ่อแม่มันไม่สบายใจเลย แต่สิ่งที่ผมทำมากกว่าประพันธ์ ตอนนั้น คือ ผมให้เหตุผลกับพ่อแม่มากที่สุดเท่าที่ผมคิดออก มันดีต่อผมแค่ไหนผมก็ไม่รู้ สุดท้ายประพันธ์ก็โชคดีกว่าผมตรงที่ไม่ต้องทำตามพ่อแม่บังคับ ต่างจากผมที่อาจจะต้องทำตามพ่อแม่บังคับบ้าง แต่ผมก็พอใจนะที่ได้พูดเหตุผลของผมให้พ่อแม่ฟังในวันนั้น อย่างน้อยก็รู้สึกว่าเขาได้รับฟัง และถ้าย้อนกลับไปเหตุการณ์นั้นก็จะทำแบบเดิมนี่แหละ...”

การเขียนสะท้อนตนเองของนักเรียนกลุ่มทดลอง (ธันวาคม 2561)

1.2) นักเรียนมีตัวเทียบพฤติกรรม ความรู้สึก สถานการณ์จากวรรณคดีและวรรณกรรม กล่าวคือ เมื่อศึกษาวรรณคดีหรือวรรณกรรมแล้วนั้นนักเรียนจะเรียนรู้ว่าในวรรณคดีและวรรณกรรมมีเหตุการณ์ ความรู้สึก อารมณ์ของตัวละคร ปมขัดแย้งใดเกิดขึ้นแล้วบ้าง เมื่อนักเรียนสามารถจับคู่ประสบการณ์ของตนเองกับวรรณคดีและวรรณกรรมจนนำไปสู่การแสดงความคิดเห็นคู่ขนานกับเหตุการณ์ในวรรณคดีและวรรณกรรมแบบไม่มีถูกผิดร่วมกันทำให้นักเรียนกล้าเปิดเผยตนเอง การเปิดเผยตนเองร่วมกันเป็นภาพรวมไม่ทำให้ตนเองรู้สึกแปลกแยกแตกต่าง ซึ่งสิ่งที่นักเรียนสะท้อนหรือเล่าออกมานั้นก็จะเป็นประสบการณ์ทั้งดี และร้ายที่นักเรียนกล้าจะถ่ายทอดออกมานำมาวิเคราะห์และสร้างการเรียนรู้จากประสบการณ์นำไปสู่การตระหนักรู้ในตนเองตนเองที่ดียิ่งขึ้น สอดคล้องกับ Oxford Brookes University (2016: online) ที่ระบุว่า การตระหนักรู้ในตนเองสามารถพัฒนาได้จากการใช้เหตุการณ์สมมติ สถานการณ์จำลอง เพื่อเป็นต้นแบบให้ผู้ฟังได้ใคร่ครวญ ทบทวน เชื่อมโยงไปยังเหตุการณ์ พฤติกรรมของตนเองที่ใกล้เคียงกันแล้วสามารถสะท้อนตนเองออกมา

2) นักเรียนที่ได้รับการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ มีคะแนนเฉลี่ยหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีประเด็นอภิปรายผลดังนี้

2.1) นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และเปิดเผยตัวเองมากยิ่งขึ้น ข้อความที่นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็น หรือเปิดเผยตนเองสื่อถึงวิธีคิด และพฤติกรรมที่แสดงว่านักเรียนมีการตระหนักรู้ในตนเองเพิ่มขึ้น อาทิ นักเรียนพูดแสดงความคิดเห็นเปรียบเทียบเหตุการณ์จากนิทานเวตาลซึ่งเกี่ยวข้องกับการด่วนตัดสินใจสัมพันธ์กับการกระทำของตนเองต่อครอบครัว สามารถเปิดเผยจุดแข็งและจุดอ่อนเกี่ยวกับการใช้อารมณ์ตัดสินปัญหา เปรียบเทียบกับตัวละคร ‘ประพันธ์’ ในวรรณคดีเรื่อง หัวใจชายหนุ่ม ได้ การที่นักเรียนกล้าแสดงความคิดเห็น และเปิดเผยตัวเองแสดงถึงการตระหนักรู้ในตนเองที่เพิ่มขึ้นนี้สอดคล้องกับ ดวงมน จิตรจันทน์ ที่กล่าวว่า เมื่อนักเรียนได้แสดงความคิดเห็น วิพากษ์วิจารณ์เนื้อหาส่วนต่าง ๆ จากวรรณกรรมที่ได้เรียนด้วยความเข้าใจอย่างถ่องแท้ นักเรียนจะเกิดการพัฒนามุมมองส่งผลต่อวิธีคิดต่อการดำเนินชีวิตเปลี่ยนไป (Chitchamnong, 2010: 96) ตลอดจน Waterloo University (2017: online) ที่ระบุว่า การสะท้อนตัวตนออกมา โดยอาจใช้คำถามเป็นตัวนำทาง เช่น ให้ออกข้อดี และข้อเสียของตนเอง จดจ่ออยู่กับสิ่งที่กำลังปฏิบัติ นำข้อผิดพลาดในอดีตมาเป็นส่วนในการตัดสินใจในการลงมือทำด้วย จะพัฒนาการตระหนักรู้ได้ดียิ่งขึ้น

2.2) นักเรียนกล้าแสดงออกทางความรู้สึก เกี่ยวกับประสบการณ์ของตนเองและของเพื่อนผ่านการเปรียบเทียบกับอุปนิสัย ความรู้สึกของตัวละคร หรือสถานการณ์ในวรรณคดีและวรรณกรรมสอดคล้องกับการตระหนักรู้ในตนเองในด้านการตระหนักรู้ในอารมณ์ (Emotional Awareness) ปรากฏให้เห็นชัดเจนในชั้นที่ 3 อธิบายความรู้สึกต่อวรรณคดีและวรรณกรรม เนื่องจากในขั้นตอนการเรียนการสอนนั้นนักเรียนได้เล่าเรื่องราวของตนเองและนำมาเชื่อมโยงกับวรรณคดีและวรรณกรรม นำไปสู่การแลกเปลี่ยนพูดคุยร่วมกัน นักเรียนแสดงความรู้สึกเห็นใจตัวละครในวรรณคดีและวรรณกรรม และมีสีหน้าที่บ่งบอกว่านักเรียนเห็นใจ

เพื่อนหลังจากการได้ฟังเรื่องราวของเพื่อนที่เชื่อมโยงจากเหตุการณ์ในวรรณคดีและวรรณกรรม ดังตัวอย่างจากการอภิปรายร่วมกันของนักเรียน ต่อไปนี้

“...ทุกข์ของชวาวาที่เกิดขึ้นไม่ว่าสมัยใดก็ตามควรเป็นความทุกข์ของเราทุกคน ด้วยค่ะ ถ้าหนูเป็นชวาวาและรู้ว่ามีคนรู้สึกแบบเดียวกับเราหนูคิดว่าชวาวาน่าจะดีใจที่อย่างน้อยก็มีคนเข้าใจหัวใจของเราเหมือนหนูตอนทำงานกลุ่มกับเพื่อนแล้วรู้สึกเสียใจตอนโดนเพื่อนตำหนิลับหลัง หนูรู้สึกทุกข์มากเลยค่ะ แต่พอมีเพื่อนมาบอกว่าเข้าใจความรู้สึกของหนูแล้วพร้อมจะอยู่ข้างหนู หนูก็ดีขึ้นเลยค่ะ ดังนั้นความทุกข์มันจะหายไปจากการเห็นใจกันนี้แหละค่ะ...”

การอภิปรายร่วมกัน ของนักเรียนกลุ่มทดลอง (มกราคม 2662)

การแสดงออกของนักเรียนดังกล่าวสอดคล้องกับ Redmond (2017: 55-60) ที่กล่าวว่าการสะท้อนคิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงตนเอง รู้จักตนเองเพิ่มมากขึ้น ต้องอาศัยความรู้สึกร่วมต่อเหตุการณ์ เมื่อถึงความรู้สึกร่วมออกมาได้มากก็จะทำให้ผู้สะท้อนสามารถสร้างความเชื่อมโยงระหว่างเหตุการณ์กับความรู้สึกของตนเอง เกิดเป็นความเข้าใจตนเอง และรู้จักตนเองมากยิ่งขึ้น

3) อุปสรรคในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ อันเป็นปัจจัยสำคัญที่อาจทำให้การเรียนการสอนไม่ประสบความสำเร็จ ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

3.1) การดึงความร่วมมือของนักเรียนในขณะการจัดการเรียนการสอน การวิจัยครั้งนี้ในระยะแรกพบอุปสรรคเกี่ยวกับการดึงความร่วมมือของนักเรียน เช่น การจับกลุ่มที่ไม่มีเพื่อนสนิทอยู่ในกลุ่ม การจัดโต๊ะตามกิจกรรมการสอน การเขียนบันทึกประสบการณ์ ทั้งนี้เนื่องจากการเรียนการสอนลักษณะดังกล่าวเป็นการเรียนการสอนที่นักเรียนไม่คุ้นชิน การสอนช่วงแรกครูต้องใช้เวลาค่อนข้างมากในการอธิบายเหตุผลของการทำกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อให้นักเรียนเข้าใจและกล้าให้ความร่วมมือ แต่เมื่อนักเรียนได้เรียนตามขั้นตอนการเรียนการสอนดังกล่าวไประยะหนึ่ง พบว่า นักเรียนให้ความร่วมมือกับกิจกรรมการเรียนการสอนเพิ่มมากขึ้น

3.2) นักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือเล่าประสบการณ์ของตนเอง จากการวิจัยพบว่า ในช่วงแรกนักเรียนไม่กล้าแสดงความคิดเห็นเนื่องจากนักเรียนเกิดความเขินอายที่ต้องเล่าประสบการณ์ตนเองแก่เพื่อน และไม่คุ้นชินกับการที่ต้องแสดงความคิดเห็น ทำให้วงจรการสะท้อนคิดเกิดได้ไม่เต็มที่ แต่เมื่อนักเรียนเริ่มรู้สึกว่าการเล่าประสบการณ์ตนเองหรือการแสดงความคิดเห็น ต่อประสบการณ์ของเพื่อนเป็นเรื่องปกติที่สามารถทำได้และเกิดประโยชน์ นักเรียนจะกล้าแสดงความคิดเห็น หรือเล่าประสบการณ์ของตนเองมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) เนื่องจากการแสดงความคิดเห็นของนักเรียนอย่างตรงไปตรงมาเป็นส่วนสำคัญในการจัดการเรียนการสอนวรรณคดีและวรรณกรรมโดยใช้วงจรการสะท้อนคิดของกิบส์ให้ประสบผลสำเร็จ ดังนั้นใน

ฐานะผู้สอนควรเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนการสอนให้ผู้เรียนกล้าแสดงความคิดเห็น กระตุ้นผู้เรียนโดยการเสริมแรงทางบวก เปิดโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นอย่างทั่วถึง และเท่าเทียม

1.2) หากต้องการให้ขั้นตอนการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างราบรื่น และมีเวลาสำหรับการเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น ครูควรจัดการเรียนการสอนให้มีระยะเวลา 2 คาบติดกันจะส่งผลดีต่อการจัดการเรียนการสอนและการเรียนรู้ของผู้เรียนยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัย

2.1) ควรออกแบบแบบเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ อาทิ แบบสัมภาษณ์แบบสังเกต เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนการเปลี่ยนแปลงการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียนเชิงลึกมากยิ่งขึ้น

2.2) ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ได้แก่ ตัวแปรเพศ ผลการเรียนรู้ สภาพความเป็นอยู่ของครอบครัวกับการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียน หรือวิจัยศึกษาวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันว่าองค์ประกอบใดมีความสำคัญต่อการตระหนักรู้ในตนเองของนักเรียน เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปพัฒนา ส่งเสริม สนับสนุนนักเรียนได้อย่างเหมาะสมต่อไป

References

- Academics Department. (2003). **Thai Learning Management**. Bangkok : Kurusapa Printing. (in Thai)
- Bureau of Academic Affairs and Education Standard. (2011). **Guideline to Develop the Life Skill Integration with 8 Core Learning Subjects**. Bangkok: The Agricultural Co-Operative Federation of Thailand Printing. (in Thai)
- Chitchamnong D. (2010). “Significant Concepts in Literary Criticism and Literary Study: from Basic Education to Higher Education”. **Journal of Humanities and Social Sciences** 6(2): 95-108. (in Thai)
- Daniels, H. (2002). **Literature Circles: Voice and Choice in Book Clubs and Reading Groups**. Stenhouse Publishers.
- Department of Mental Health. (2000). **Emotional Quotient**. Nonthaburi : Division of Metal Health Promotion and Development. (in Thai)
- Foithong P., Chantaranamchoo N. (2018). “Guidelines for Life Skills Development of Learners in Non-Formal and Informal Education at Nakhon Pathom Province”. **Silpakorn Educational Research Journal** 10(2): 248-297. (in Thai)
- Gibbs, G. (1988). **Learning by Doing: A guide to Teaching and Learning Methods**. Further Education Unit.

- Hassan, S. N. S., Robani, A., & Bokhari, M. (2015). “Elements of Self-Awareness Reflecting Teachers’ Emotional Intelligence”. **Asian Social Science** 11(17): 109.
- Lauterbach, S. S., & Becker, P. H. (1996). **Caring for Self : Becoming a Self-reflective\ nurse**. *Holistic Nursing Practice* 10(2): 57-68.
- Nagavajara Ch. (2005). **It’s up to me- It’s up to you: the Criticism and the Research**. Bangkok : Kombat. (in Thai)
- OBEC. (2016). **Life skill : The Instruction for Develop the 21st Century Life Skill**. [online] Retrieved February 14, 2018 from <http://lifskills.obec.go.th>. (in Thai)
- Oxford Brookes University. (2016). **Reflective Writing : About Gibbs Reflective Cycle**. [online]. Retrieved April 28, 2018 from <https://www.brookes.ac.uk/students/upgrade/study-skills/reflective-writing-gibbs/>.
- Redmond, B. (2017). **Reflection in Action: Developing Reflective Practice in Health and Social Services**. Routledge.
- Rodchueajeen M., Suwanmonkha S. (2011). “Development of Life Skills Indicators in Learning Substance of Social studies, Religion and Culture of Secondary Level Students”. **Silpakorn Educational Research Journal** 2(2): 259-273. (in Thai)
- Suwannakorn J., Nillapun M. (2016). “Paradigm of Guidance Activity to Enhance Using Life and Career Skills for High School Students”. **Silpakorn Educational Research Journal** 8(2): 176-191. (in Thai)
- Taylor, S. N. (2010). “Redefining Leader Self-Awareness by Integrating the Second Component of Self-Awareness”. **Journal of Leadership Studies** 3(4): 57-68.
- University of Cumbria. (2011). **Gibbs’ Reflective Cycle**. [online]. Retrieved April, 28, 2018 from <https://my.cumbria.ac.uk/media/MyCumbria/Documents/ReflectiveCycleGibbs.pdf>.
- Waterloo University. (2017). **Self-Awareness**. [online]. Retrieved April, 28, 2018 from https://uwaterloo.ca/student-success/sites/ca.student-success/files/uploads/files/TipSheet_SelfAwareness.pdf.